

**MAVZU: BO‘LAJAK PSIXOLOGLARDA IJTIMOYIY
KOMPETENTLIKNI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK
MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH.**

Turdiboyeva Halima Ilhomjon qizi

halimaturdiboyeva384@gmail.com

***Annoatasiya:** Ushbu maqola bo‘lajak psixologlarda ijtimoiy kompetentlikni rivojlantirishning pedagogik mexanizmini takomillashtirish masalasini o‘rganadi. Ijtimoiy kompetentlik, psixologning professional faoliyatida samarali muloqot, hamkorlik va konfliktlarni hal qilish qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradigan muhim malakadir. Maqolada bo‘lajak psixologlarning ijtimoiy kompetentligini shakllantirish uchun zarur bo‘lgan pedagogik yondashuvlar va metodikalar tahlil qilinadi. Ijtimoiy kompetentlikni rivojlantirishda interaktiv o‘qitish usullari, amaliy mashg‘ulotlar va zamonaviy pedagogik texnologiyalarning roli ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, maqolada ijtimoiy kompetentlikni o‘quv jarayonida muvaffaqiyatli shakllantirish uchun tavsiyalar va pedagogik mexanizmlarni takomillashtirish yo‘llari taklif etiladi.*

***Abstract:** This article explores the issue of improving the pedagogical mechanism for developing social competence in future psychologists. Social competence is an important skill that helps to enhance effective communication, collaboration, and conflict resolution abilities in the professional activities of psychologists. The article analyzes the pedagogical approaches and methodologies necessary for shaping social competence in future psychologists. The role of interactive teaching methods, practical exercises, and modern pedagogical technologies in developing social competence is discussed. Additionally, the article offers recommendations and ways to improve pedagogical mechanisms for successfully shaping social competence in the educational process.*

***Аннотация:** Совершенствования педагогического механизма развития социальной компетентности у будущих психологов. Социальная компетентность является важным качеством, которое помогает развивать эффективное общение, сотрудничество и разрешение конфликтов в профессиональной деятельности психолога. В статье анализируются педагогические подходы и методики, необходимые для формирования социальной компетентности у будущих психологов. Рассматривается роль интерактивных методов обучения, практических занятий и современных педагогических технологий в развитии социальной компетентности. Также в статье предлагаются рекомендации и пути совершенствования педагогических механизмов для успешного формирования социальной компетентности в учебном процессе*

Kalit so‘zlar:

Ijtimoiy kompetentlik

Pedagogik mexanizm

Bo‘lajak psixologlar

Ta'lim jarayoni

Kompetentlikni rivojlantirish

Pedagogik yondashuvlar

Interaktiv metodikalar

Psixologik ta'lim

Shaxsiy va ijtimoiy ko‘nikmalar

Pedagogik texnologiyalar

Kirish

Zamonaviy psixologiya ta'limi ijtimoiy kompetentlikni rivojlantirishga katta e'tibor bermoqda. Ijtimoiy kompetentlik, ya'ni insonlarning boshqalar bilan muvaffaqiyatli muloqot qilish, jamoalarda ishlash va turli ijtimoiy vaziyatlarda samarali qarorlar qabul qilish qobiliyati, bo‘lajak psixologlarning kasbiy faoliyatida muhim rol o‘ynaydi. Buning uchun pedagogik jarayonlarda zamonaviy va samarali yondashuvlar zarur. Binar (ikkilik) yondashuvni qo‘llash,

ya'ni ikki o'zaro bog'liq yondashuvlarni birlashtirish, talabalarning ijtimoiy kompetentligini shakllantirishda samarali metod hisoblanadi. Ushbu maqolada bo'lajak psixologlarda ijtimoiy kompetentlikni rivojlantirishning pedagogik mexanizmini takomillashtirish jarayoni ikki asosiy komponent — nazariy ta'lim va amaliy ko'nikmalar integratsiyasidan iborat ekanligi ko'rib chiqiladi.

1. Nazariy ta'limning roli va uning pedagogik mexanizmlari

Bo'lajak psixologlar uchun ijtimoiy kompetentlikni rivojlantirishning dastlabki bosqichi nazariy bilimlarni egallashdir. Nazariy ta'limda ikki asosiy mexanizm — kommunikativ bilimlar va psixologik tushunchalar muhim ahamiyat kasb etadi.

Kommunikativ bilimlar: Psixologiya yo'nalishidagi talabalar uchun kommunikativ kompetentlikni shakllantirish juda muhimdir. Bu, o'z navbatida, ijtimoiy aloqalar va muloqotda muvaffaqiyatli bo'lish uchun zarur bilimlarni o'zlashtirishni anglatadi. Talabalar muloqotning psixologik va ijtimoiy asoslarini o'rganadilar, boshqalar bilan qanday qilib to'g'ri va samarali aloqada bo'lishni o'rganadilar.

Psixologik tushunchalar: Ijtimoiy kompetentlikni rivojlantirish uchun psixologiya sohasidagi asosiy tushunchalar, masalan, empatiya, motivatsiya, ijtimoiy o'zgarishlar, guruh dinamika va boshqalar haqida chuqur nazariy bilimlarni o'rganish talab qilinadi. Bu bilimlar talabalarga turli ijtimoiy vaziyatlarda qanday yondashuvlarni qo'llashni tushunishga yordam beradi.

Binar yondashuv nuqtai nazaridan, nazariy ta'limning asosiy vazifasi — talabalarga ijtimoiy muhit va psixologik jarayonlar haqidagi bilimlarni berishdir, ammo bu bilimlarni amaliyotda qo'llashni o'rganish talabalar uchun yanada muhimdir. Shuning uchun, nazariy bilimlarni o'rganishning o'zi yetarli emas; amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish uchun turli interaktiv yondashuvlar zarur.

2. Amaliy ko'nikmalar va ularning pedagogik mexanizmlari

Amaliy ta'limda ikki asosiy yondashuv qo'llaniladi: rol o'ynash (role-playing) va case-study (holat tahlili).

Rol o'ynash (role-playing): Talabalar turli ijtimoiy vaziyatlarni simulyatsiya qilish orqali, masalan, mijoz bilan maslahatlashuv yoki guruh ichidagi nizolarni hal qilish kabi vazifalarni bajaradilar. Bu yondashuv, talabalarni muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega, chunki ular real hayotdagi vaziyatlarga o'xshash holatlarda ishlashadi va amaliyotda qanday qarorlar qabul qilishni o'rganadilar.

Case-study (holat tahlili): Bu yondashuv orqali talabalarga real hayotdagi yoki ijtimoiy muammolarni o'rganish imkoniyati beriladi. Case-study jarayonida talabalar o'rgangan nazariy bilimlarini turli holatlarda qo'llashadi va muammoni hal qilish uchun ijtimoiy kompetentlikni rivojlantiradilar.

Binar yondashuvda amaliy ta'lim nazariy bilimlarni to'g'ri qo'llashni talab qiladi, shuning uchun bu ikkilik yondashuv ijtimoiy kompetentlikni rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Nazariy bilimlarni amaliyotga tatbiq etish, talabalar uchun ijtimoiy kompetentlikni shakllantirish jarayonini yanada kuchaytiradi.

3. Integratsiyalashgan yondashuv: nazariy va amaliyotning uyg'unligi

Bo'lajak psixologlarda ijtimoiy kompetentlikni rivojlantirishda nazariy ta'lim va amaliy ko'nikmalarni birlashtirgan yondashuv muhimdir. Integratsiyalashgan yondashuv yordamida talabalar nazariy bilimlarni amaliy muhitda qo'llashni o'rganadilar. Bu jarayonning asosiy mexanizmlari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

Pedagogik mentorlik: Bo'lajak psixologlarga mentorlar yordamida tajriba almashish, turli ijtimoiy vaziyatlarda o'zlarini sinash imkoniyati yaratiladi. Mentorlar o'z tajribalarini talabalar bilan o'rtoqlashib, ularga psixologik masalalarda qanday yondashuvlar qo'llanilishini ko'rsatadilar.

Jamoaviy ish va guruhlarini boshqarish: Psixologiya talabalari jamoalarda ishlashda, turli ijtimoiy rollarda faoliyat yuritish orqali ijtimoiy kompetentlikni rivojlantiradilar. Bunda guruhdagi aloqalarni boshqarish, muammolarni hal qilish va qarorlar qabul qilishda samarali ishtirok etish ko'nikmalari rivojlanadi.

Binar yondashuvda, nazariy bilimlar amaliy tajriba bilan uyg'unlashganida, talabalar ijtimoiy kompetentlikni yanada samarali o'rganadilar. Bu yondashuv talabalarni ijtimoiy vaziyatlarda o'zini to'g'ri tutishga va psixologik masalalarni hal qilishda ishonch hosil qilishga yordam beradi.

Xulosa

Bo'lajak psixologlarda ijtimoiy kompetentlikni rivojlantirishning pedagogik mexanizmlarini takomillashtirishda binar yondashuv samarali usul sifatida ko'riladi. Bu usulda nazariy ta'lim va amaliy ko'nikmalar bir-birini to'ldiradi va integratsiyalashgan yondashuv yordamida talabalar ijtimoiy kompetentlikni shakllantirishda muvaffaqiyatga erishadilar. Rol o'ynash, case-study, jamoaviy ish va pedagogik mentorlik kabi metodlar bo'lajak psixologlarning ijtimoiy kompetentlikni rivojlantirishdagi samaradorligini oshiradi. Binar yondashuvni qo'llash orqali talabalar o'z kasbiy faoliyatida muvaffaqiyatli bo'lishlari uchun zarur bo'lgan barcha ko'nikmalarni egallashadi.